

**Keskkonnaministri määruse
„Viljandi maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine”**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Keskkonnaministri määrus „Viljandi maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine” on ette valmistatud looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 10 lõike 6 alusel.

Eelnõukohase määrusega arvatakse kaitse alt välja 21 Viljandi maakonnas asuvat looduse üksikobjekti, mis on minetanud oma looduskaitseväärtuse või hävinud. Loodusobjektide kaitse alt väljaarvamisele ja vastavate kaitse alla võtmise otsuste kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse *LKS* § 13 lõike 1 kohast menetlust.

Keskkonnaministri määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Marica-Maris Paju (tel 5336 5805, e-post maris.paju@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Eleri Laidma (tel 5304 7558, e-post eleri.laidma@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna jurist Maiu Paloots (tel 5349 4399, e-post maiu.paloots@keskkonnaamet.ee) ja keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumitevahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Piret Palm (tel 626 0730, e-post piret.palm@envir.ee).

2. Eelnõu sisu, kaitse alt väljaarvamise põhjendus

Määruses käsitletud objektid on kaitse alla võetud nii Eesti Vabariigi algusaastatel kui ka enne taasiseseisvumist asjaomase ametiasutuse otsuse või käskkirjaga. Tulenevalt Ülemnõukogu 23. veebruari 1990. a otsuse „Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtestamine” punktist 4 laieneb alates 15. märtsist 1990. a looduse kaitse ja kasutamisega seotud suhetele, mis on tekkinud enne 15. märtsi 1990. a, Eesti NSV seaduse „Eesti looduse kaitse kohta” kehtivus. 9. juulil 1994 jõustunud kaitstavate loodusobjektide seaduse § 30 lõige 6 sätestas, et kõik enne selle seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni nimetatud seadusega sätestatud korras uue kaitse-eeskirja rakendamiseni niivõrd, kui võrd need ei ole vastuolus kehtiva seadusega. Sisuliselt annab sama regulatsiooni ka kehtiva looduskaitseaduse § 91 lõige 1, mille kohaselt enne *LKS* jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord jäävad kehtima kuni *LKS* alusel uue korra kehtestamiseni või kaitsekorra kehtetuks tunnistamiseni. *LKS* § 13 lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel sama seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. *LKS* § 10 lõike 6 kohaselt võtab looduse üksikobjekti kaitse alla keskkonnaminister ning lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti keskkonnaminister. Üksikobjektid on kaitse alla võetud eri aegadel eri taseme otsustega, seega tunnistatakse kehtetuks kõik määruses nimetatud kaitse alt väljaarvatavate üksikobjektide kaitse alla võtmist puudutavate otsuste vastavad osad.

Tabel 1. Viljandi maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamise põhjendused omavalitsuste kaupa. JRO – jätkuvalt riigi omandis olev maa; KeA – Keskkonnaamet

Nr	Objekt	Asukoht	Põhjus
1.	Auksi jalakas KLO4000013	Viljandi vald, Välgita küla	Puu on murdunud teadmata ajal. Puu murdumine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a aktiga. Säilinud kannul puudub looduskaitseväärus. Objekt asus eramaal.
2.	Auksi kadakas KLO4000184	Viljandi vald, Auksi küla	Eesti põlispuude projekti aruande alusel kuivas puu enne 1998. aastat ja selle asukohta ei ole võimalik fikseerida. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt. Objekt asus eramaal.
3.	Halliste hiietamm KLO4000187	Mulgi vald, Kulla küla	Puu murdus kohaliku elaniku sõnul 2002. aastal. Puu murdumine on fikseeritud Viljandimaa keskkonnateenistuse 11. jaanuari 2007. a aktiga. Säilinud kannul puudub looduskaitseväärus. Muinsuskaitseameti seisukoht on, et hävinud puud ei ole muinsuskaitsealustel põhjendustel otstarbekas kaitsta. Objekt asus eramaal.
4.	Jõesaare kadakas KLO4000706	Põhja-Sakala vald, Paaksima küla	Puu murdus 2017. aasta kevadel. Murdumise fikseeris KeA spetsialist J. Jaanus (juuli 2017). Säilinud tüükal puudub looduskaitseväärus. Objekt asus eramaal.
5.	Kaubi kuusk KLO4000266	Viljandi vald, Eesnurga küla	Puu hävis 1989. aastal. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja objekti asukoht ei ole looduses tuvastatav.
6.	Koerna künnapuu KLO4000267	Viljandi vald, Kuude küla	Puu on hävinud teadmata ajal. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja selle asukoht ei ole looduses tuvastatav.
7.	Kopli künnapuu KLO4000211	Viljandi vald	Eesti põlispuude projekti andmetel oli puu hävinud 1989. aastaks. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja objekti asukoht ei ole looduses tuvastatav.

8.	Lolu kadakas KLO4000219	Viljandi vald, Holstre küla	Puu on hävinud teadmata ajal. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja objekti asukoht ei ole looduses tuvastatav.
9.	Losu kuusk; Kuusk „Hiiekuusk” KLO4000439	Mulgi vald, Räägu küla	Puu murdumine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a aktiga. Säilinud tüükal puudub looduskaitsealine väärtus. Objekt asus eramaal.
10.	Lõhislehine höbevaher KLO4000221	Viljandi linn	Puu hävimine on fikseeritud Viljandimaa keskkonnateenistuse 15. märtsi 2007. a ülevaatuse aktiga. Puu kasvas eramaal.
11.	Pirnipuu KLO4000278	Viljandi linn	Puu on hävinud teadmata ajal. Keskkonnaregistris puudub kaardiobjekt ja objekti asukoht looduses ei ole tuvastatav. Objekt asus avalik-õiguslikul maal.
12.	Polli elupuu; Hiidelupuu KLO4000758	Mulgi vald, Polli küla	Puu on murdunud. Puu hävimise fikseeris M. Suurkask 2018. aasta märtsis. Säilinud lamatüvel puudub väärtus kaitsealuse loodusobjektina. Objekt asus eramaal.
13.	Puuri künnapuu KLO4000235	Viljandi vald, Saarepeedi küla	Puu hävimine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a ülevaatuse aktiga. Objekt asus eramaal.
14.	Päidu tamm KLO4000281	Viljandi vald, Kärstna küla	Maaomaniku sõnul hävis puu tormis umbes 20 aastat tagasi (sajandivahetuse paiku). Puu hävimise fikseeris M. Paju 2018. aasta märtsis. Objekt asus eramaal.
15.	Pärsti saar KLO400237	Viljandi vald, Pärsti küla	Puu kuivas 1996. aastal. Puu hävimine on fikseeritud 2017. aastal Pärsti pargi ülevaatuse ajal, kui pargis ei olnud näha ka puu jäänuseid. Objekt asus munitsipaalmaal.
16.	Sinialliku seedermand KLO4000382	Viljandi vald, Sinialliku küla	Puu kuivamine ja murdumine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi

			<p>regiooni 30. oktoobri 2009. a aktiga. Säilinud tüveosal puudub looduskaitsealine väärtus.</p> <p>Objekt asub eramaal kaitsealuses Loodi looduspargis (KLO1000241).</p>
17.	Tamme künnapuu KLO4000291	Viljandi vald, Välgita küla	<p>Puu hävimine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a aktiga. Säilinud tüükal puudub looduskaitsealine väärtus.</p> <p>Objekt asub eramaal.</p>
18.	Upsi kask KLO4000253	Põhja-Sakala vald, Uia küla	<p>Puu hävimine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 20. oktoobri 2009. a aktiga.</p> <p>Objekt asub eramaal.</p>
19.	Vana-Kariste höberemmelgas KLO4000255	Mulgi vald, Vana-Kariste küla	<p>Puu murdus 2005. aastal tormis. Puu hävimine on fikseeritud Viljandimaa keskkonnateenistuse 21. novembri 2006. a aktiga.</p> <p>Objekt asub eramaal.</p>
20.	Väike-Kibe pärn KLO4000690	Viljandi vald, Kibeküla küla	<p>Puu murdus 2005. aastal tormis. Säilinud tüükal puudub väärtus kaitsealuse loodusobjektina. Puu hävimine on fikseeritud KeA Pärnu-Viljandi regiooni 30. oktoobri 2009. a aktiga.</p> <p>Objekt asub eramaal.</p>
21.	Kärstna allikas KLO4000216	Viljandi vald, Kärstna küla	<p>Allikas on teadmata ajal suunatud torusse ja muudetud kaevuks, mistõttu puudub sellel looduslik esteetiline väärtus ja väärtus kaitsealuse looduse üksikobjektina. Allika/kaevu väljavoolul on mõisaaegne tiik (olemas 1858. a kaardil), mis kuulub kaitsealuse Kärstna mõisapargi koosseisu. Kuna tiigid on kaitstud pargi koosseisus ja allikal puudub eraldiseisva objektina kaitseväärtus, arvatakse see riikliku kaitse alt välja.</p> <p>Objekt asub eramaal ja munitsipaalmaa piiril kaitsealuses Kärstna pargis (KLO1200463).</p>

Objektide seisundit on hinnanud Jarmo Jaanus (tel 5696 1888, e-post jarmo.jaanus@keskkonnaamet.ee), Aire Holtsmeier, Hille Lapp (tel 510 1507, e-post hille.lapp@keskkonnaamet.ee), Tarmo Männigo, Meelis Suurkask (tel 516 4997, e-post meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee) ja Marica-Maris Paju.

Määruses käsitletavaid Viljandi maakonnas asuvaid üksikobjekte on 21, neist üks asus munitsipaalmaal, 14 asusid eraomandis oleval maal, üks asus avalik-õiguslikul maal, üks objekt asus segamaal ja nelja objekti asukohaandmed puuduvad. Arvutuslikult on kaitse alt välja arvatavaid looduse üksikobjekte ümbritseva piiranguvööndi ulatus kokku 14,63 ha (19 x 0,77 ha), sinna hulka ei ole arvestatud kahe kaitsealal asunud objekti piiranguvööndi ulatust.

3. Menetluse kirjeldus

Eelnõukohase määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 28. augusti 2018. a käskkirjaga nr 653 algatatud haldusmenetluses.

Keskkonnaministri määruse „Viljandi maakonna looduse üksikobjektide kaitse alt väljaarvamine” avalik väljapanek toimus ajavahemikus 17.09.–01.10.2018 Keskkonnaameti Viljandi kontoris, Mulgi, Põhja-Sakala ja Viljandi Vallavalitsuses ning Viljandi Linnavalitsuses.

Teade avaliku väljapaneku kohta ilmus väljaandes Ametlikud Teadaanded (17.09.2018, nr 1344757), üleriigilise levikuga ajalehes Postimees (11.09.2018), maakondliku levikuga ajalehes Sakala (12.09.2018), samuti eelnimetatud kohalike omavalitsuste kodulehel.

Looduskaitseaduse § 9 kohase kaitse alt välja arvamise menetluse käigus saadeti 22 kinnisasja omanikule avaliku väljapaneku kohta väljastusteatega kiri, millele oli lisatud määruse eelnõu ja seletuskiri. Määruse eelnõu ja seletuskiri saadeti e-kirjaga Mulgi, Põhja-Sakala ja Viljandi Vallavalitsusele, Viljandi Linnavalitsusele, Maanteeametile, Muinsuskaitseametile ja riigimaa haldajale Riigimetsa Majandamise Keskusele. Keskkonnaamet tegi kirjas ettepaneku arutada asja ilma avaliku aruteluta. Kiri sisaldas teadet, et vastava ettepanekuta avalikku arutelu ei korraldata, ning kui Keskkonnaamet ei ole tähtaja jooksul vastust saanud, loetakse menetluseosaline eelnõuga nõustunuks.

Pärast kirjade hoiutähtaja lõppu tagastati KeA-le üks kiri, millele adressaat järele ei läinud. Kuna määrusega kaotatakse piirangud looduskaitseväärtuse kaotanud objektidelt, mitte ei kehtestata uusi piiranguid, otsustas KeA mitte korraldada täiendavat avalikku väljapanekut ning KeA loeb, et üksikobjektide kaitse alt väljaarvamisest on piisavalt teavitatud.

Maaomanikelt ja kohalikelt omavalitsustelt ettepanekuid ei laekunud. Maanteeamet teatas kirjalikult, et neil vastuväited puuduvad.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Liidu õigus ei reguleeri otseselt määruse eelnõus käsitletud küsimusi.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt makstakse looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt maamaksu vastavalt 50% maamaksumäärast. Sellega korrigeeritakse kohalike omavalitsuste eelarvesse laekuva ja riigieelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurus. Kuna määrusega arvatakse nimetatud 21 objekti kaitse alt välja, siis määruse jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuarist alates hakkavad 19 kinnistu omanikud maamaksu maksuma vastavalt üldisele korrale. Kahel objektil, mis asusid kaitsealal, maamaksu suurus objekti kaitse alt väljaarvamisel ei muutu, sest kehtima jääb kaitseala kaitsereežiimist tulenev maamaksu soodustus.

Praegu kehtib maamaksusoodustus ka nende loodusobjektide kohta, mis on hävinud juba aastaid tagasi. Eelnimetatud omavalitsuste eelarvesse lisanduv maamaks on marginaalne ega mõjuta oluliselt valdade tulubaasi.

Määruse jõustumisel puudub mõju loodus- ja elukeskkonnale, kaitstavate liikide ja elupaikade seisund ei muutu, samuti puudub mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse jõustumine ei puuduta rahvusvaheliste kohustuste täitmist ega too kaasa uute organisatsioonide moodustamist. Riigile ei teki maa ostmise kohustust.

Vastavalt looduskaitseadusele on üksikobjekti ümber 50 m ulatuses (st 0,77 ha) piiranguvöönd (kui ei ole määratud teisiti), kus kehtivad piirangud maaomanikule ning mitmed tegevused on lubatud vaid üksikobjekti valitseja igakordsel nõusolekul. Kui hävinud või looduskaitsevääruse kaotanud loodusobjektid on keskkonnaregistrist kustutatud, väheneb Keskkonnaameti halduskoormus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Maaeluministerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Ülejäänud ministriumid on

kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.